

A portrait of Suzanne de Ruig, a woman with short brown hair, smiling and looking slightly to the right. She is wearing a dark blue button-down shirt. The background is a blurred outdoor setting with a brick building and greenery.

SYSTEEMTHERAPEUT SUZANNE DE RUIG OVER
NIEUWE AANPAK IN JEUGD- EN OPVOEDHULP

‘STAP UIT DE SCHIJNWERELD VAN FORMELE NETWERKEN’

Zonder mentor uit het eigen netwerk geen hulpverlening. Suzanne de Ruig van jeugdzorginstelling Youké is gepassioneerd voorstander van deze aanpak. Cliënten worden beter geholpen, de effectiviteit van de jeugdzorg stijgt en de kosten dalen.

TEKST: PETER VAN EEKERT, BEELD: BOBBY LITTLEJOHN

Gezinnen en jongeren met complexe, meervoudige problemen voor wie uithuisplaatsing aan de orde is of dreigt, moeten geholpen worden door een multidisciplinair team van professionals en een mentor uit het eigen netwerk. Formeel *meets* informeel, in die opzet heeft Suzanne de Ruig het volste vertrouwen.

Sinds tweeënhalft jaar is De Ruig systeemtherapeut en teamleider bij Youké, een organisatie voor specialistische jeugd- en opvoedhulp in Utrecht, Noord-Holland en Gelderland. De multidisciplinaire inzet die zij voorstaat, krijgt vorm in zogenoemde InVerbinding-teams, waarin jeugdzorgmedewerkers een plek hebben naast specialisten uit de geestelijke gezondheidszorg, verslavingszorg en zorg voor mensen met licht ver-

standelijke beperkingen. Ze opereren in de tweede lijn en worden ingeschakeld via wijk- en buurtteams. Youké werkt ervoor samen met Reinaerde, Amerpoort, Victas, Jellinek, Altrecht en Pro Persona. De mentoren uit het eigen netwerk zijn JIM gedoopt: Jouw Ingebrachte Mentor. Alle jongeren die bij het InVerbinding-team komen, vragen iemand uit de eigen omgeving om hun mentor te zijn. Die JIM heeft vervolgens een zeer centrale rol in de aanpak van de problemen van het gezin en de jongere.

Kan iedereen uit het netwerk van de jongere JIM zijn?

“Ja, zeker. Elke jongere kent wel een geschikte kandidaat: een oom,

de buurvrouw, de sporttrainer. We stellen maar drie voorwaarden aan de JIM: minimaal 18 jaar, geen veto door de ouders en bereidheid om samen te werken met de professionele hulpverleners van het InVerbindingsteam. Dat team vormt het formele netwerk rond de jongere, die vaak ook een informeel netwerk heeft dat veel kan bijdragen. De JIM is de verbindende schakel tussen die twee. Het sleutelwoord is samen: samen stellen we een plan op en samen voeren we dat uit.”

Het eigen netwerk kan onderdeel van het probleem zijn. Is dat geen risico?

“Van dat soort redeneringen krijg ik acuut jeuk. Dit is een uiting van het

wij-zij-denken dat ik helaas nog al te vaak tegenkom in de hulpverlening. De hulpverleners moeten een switch maken. Het uitgangspunt is: de JIM heeft altijd gelijk. En de houding van de hulpverlener moet zijn: ik mag samenwerken met het bestaande netwerk van de jongere. De enkele keer dat een JIM minder geschikt is, blijkt dat na enige tijd wel. Het is veel effectiever als de jongere dat zelf ervaart dan dat een hulpverlener dit aan hem of haar gaat vertellen.”

Wat heeft jullie tot deze aanpak gebracht?

“Directe aanleidingen waren de transitie en de bezuinigingen op de jeugd- en opvoedhulp. Plus het streven naar minder gesloten jeugdhulp. Al met al is dit een effectievere en goedkopere manier van werken omdat het aantal uithuisplaatsingen fors is gedaald. Ter oriëntatie: de inzet van het InVerbindingsteam kost gemiddeld 20.000 euro, een uithuisplaatsing kost een ton. We hebben nog wel een aantal bedden, maar veel minder dan vroeger. Er is 80 procent minder residentiële zorg dan een paar jaar geleden.

De werkwijze is geïnitieerd door mijn collega Levi van Dam die met promotieonderzoek bezig is naar dit onderwerp. Hij heeft onlangs een boek gepubliceerd over de JIM-aanpak. Wij passen het nu toe binnen vier teams op verschillende locaties. Het begint zich langzaam te verspreiden naar andere instellingen en gemeenten.

Door de InVerbinding-aanpak, waarin de JIM een cruciale rol speelt, lukt het om de eigen kracht aan te spreken. Het kost vaak meer moeite om hulp te vragen dan om het te bieden. Iedereen die wordt gevraagd JIM te zijn, ervaart een appèl van de jongere. Dat is moeilijk te negeren; bijna altijd wordt zo iemand ook inderdaad JIM. Wij hebben het nu zover doorgevoerd dat ik tegen be-

trokken cliënten zeg: geen JIM, geen hulp. We maken als hulpverleners ook geen plan van aanpak zonder dat er een JIM is. Eerst de JIM, dan de aanpak.”

Is jullie aanpak uniek?

“Ja en nee. Ondersteuning vanuit de omgeving van de persoon komt natuurlijk vaker voor. Denk aan allerlei maatjesprojecten. Maar uniek aan onze aanpak is dat die wordt toegepast voor een groep met stevige problemen en – heel belangrijk – dat die consequent wordt doorgevoerd. Het is niet een aanvulling op de professionele hulpverlening, maar een integraal en onmisbaar onderdeel van de aanpak.”

Zou dit concept ook toe te passen zijn binnen Werk en Inkomen?

“Dat vind ik een interessante gedachte. Ik kan me daar wel iets bij voorstellen. Als je een werkwijze verplicht om in eigen kring een coach te zoeken zou de hulp van klantmanagers en anderen weleens veel effectiever kunnen worden. Misschien zinvol om dit eens verder te verkennen. Ik denk er in ieder geval graag over mee.”

Vanwaar jouw enorme passie?

“Omdat het werkt. Ik heb vroeger ook vaak de onmacht gevoeld van veel hulpverleners. Je zet je voor 200 procent in en maakt toch maar een beetje verschil. Dat komt omdat je in de schijnwereld van de formele netwerken blijft hangen. Daarin weet iedereen voor een ander wat er zou moeten gebeuren. Hou daarmee op! Maak jezelf als hulpverlener los van wat je tot nu toe deed. Dat is niet altijd makkelijk of prettig en het vereist lef. Je ego moet het aankunnen om de deskundigenrol los te laten. Maar als je de knop kan omzetten, dan zie je dat Nederland vol zit met deskundigen in de informele netwerken.” *

***Meer informatie?**

Suzanne de Ruig:
sruig@youke.nl en
www.jimwerk.nl.

Verder lezen?

‘De JIM-aanpak. Alternatief voor uithuisplaatsing van jongeren.’ Levi van Dam en Sylvia Verhulst, Uitgeverij Boom, 2016.